

CÁC NƯỚC CHÂU PHI VÀ MỸ LATINH

1. Các nước châu Phi

Hình 1: Lược đồ các nước châu Phi sau Chiến tranh thế giới thứ hai

1.1. Vài nét về cuộc đấu tranh giành độc lập

- Sau chiến tranh thế giới thứ hai, phong trào đấu tranh giành độc lập ở châu Phi bùng nổ mạnh trước hết là ở Bắc Phi:

- Mở đầu là cuộc binh biến của binh lính và sĩ quan yêu nước Ai Cập (1952), lật đổ vương triều Pharuc, chỗ dựa của thực dân Anh, lập ra nước Cộng hòa Ai Cập (18/6/1953).
- Tiếp theo là Libi (1952), An-giê-ri. (1954-1962)

- Nửa sau thập niên 50, hệ thống thuộc địa của thực dân ở châu Phi tan rã, nhiều quốc gia giành được độc lập như:

- 1956 Tuy-ni-di, Ma-rốc, Xu-đăng,
- 1957 Gana...
- 1958 Ghi-nê.

- Đặc biệt năm 1960 là "Năm châu Phi" với 17 nước được trao trả độc lập.

- Năm 1975, thắng lợi của cách mạng Ăng-gô-la và Mô-dăm-bích đã chấm dứt chủ nghĩa thực dân cũ ở châu Phi cùng và hệ thống thuộc địa của Bồ Đào Nha bị tan rã .

- Từ 1975 đến nay

- Hoàn thành cuộc đấu tranh chống chủ nghĩa thực dân cũ, giành độc lập dân tộc với sự ra đời của nước Cộng hòa Dim-ba-bu-ê (1980) và Namibia (03/1990).
- Tại Nam Phi, trước áp lực đấu tranh của người da màu, bản Hiến pháp 11-1993, chế độ phân biệt chủng tộc (Apartheid) bị xóa bỏ.
- Trong cuộc bầu cử đa chủng tộc đầu tiên, ông Ne-xơn Man-đê-la (Nelson Mandela) trở thành Tổng thống da đen đầu tiên của nước Cộng hòa Nam Phi (1994).

1.2. Tình hình phát triển kinh tế - xã hội

- Sau khi giành được độc lập, các nước châu Phi xây dựng đất nước, đã thu được một số thành tựu kinh tế – xã hội.
 - Tuy nhiên, nhiều nước châu Phi vẫn còn trong tình trạng lạc hậu, không ổn định (đói nghèo, xung đột, nội chiến, bệnh tật, mù chữ, bùng nổ dân số, nợ nước ngoài...).
 - Tổ chức thống nhất Châu Phi (OAU) – 5/1963, sau đổi là Liên minh Châu Phi (AU) triển khai nhiều chương trình phát triển của Châu lục
- => Con đường phát triển của châu Phi còn phải trải qua nhiều khó khăn, gian khổ.

2. Các nước Mỹ Latinh

Hình 2: Lược đồ các nước Mỹ Latinh sau chiến tranh thế giới thứ hai

2.1. Vài nét về quá trình giành và bảo vệ độc lập

- Đầu thế kỷ XX đã giành độc lập từ Tây Ban Nha và Bồ Đào Nha, nhưng sau đó lệ thuộc Mỹ
- Sau chiến tranh thế giới thứ hai là “sân sau”, là thuộc địa kiểu mới của Mỹ.
- Sau Chiến tranh thế giới thứ hai, phong trào đấu tranh chống chế độ độc tài thân Mỹ bùng nổ và phát triển.

+ Cách mạng Cu Ba:

- Tháng 3/1952, Mỹ giúp Ba-ti-xta lập chế độ độc tài quân sự, xóa bỏ Hiến pháp 1940, cấm các đảng phái chính trị hoạt động, bắt giam và tàn sát nhiều người yêu nước...
- Nhân dân Cu Ba đấu tranh chống chế độ độc tài Ba-ti-xta dưới sự lãnh đạo của Phi-đen Ca-xtơ-rô.
- Ngày 1/1/1959, chế độ độc tài Ba-ti-xta bị lật đổ, nước Cộng hòa Cu Ba thành lập.
- Sau khi cách mạng thành công, Cu ba tiến hành cải cách dân chủ.
- 1961 tiến hành Cách mạng xã hội chủ nghĩa và xây dựng chủ nghĩa xã hội.
- Với sự nỗ lực của nhân dân và sự giúp đỡ của các nước xã hội chủ nghĩa đạt nhiều thành tựu như xây dựng công nghiệp với cơ cấu ngành hợp lý, nông nghiệp đa dạng, đạt thành tựu cao về văn hóa, giáo dục, y tế, thể thao....

Hình 3: Phi-đen Ca-xto-rô

+ Các nước khác

- Tháng 8/1961, Mĩ lập tổ chức Liên minh vì tiến bộ lôi kéo các nước Mĩ Latinh nhằm ngăn chặn ảnh hưởng của Cu Ba.
- Từ thập niên 60 -70, phong trào đấu tranh chống Mĩ và chế độ độc tài thân Mĩ giành độc lập phát triển mạnh giành nhiều thắng lợi: 1964 - 1999 Panama đấu tranh và thu hồi chủ quyền kênh đào Panama; các quốc đảo ở vùng biển Caribê lần lượt giành độc lập Ha mai ca, Tri ni đất, Tô ba gô (1962), Guy a na, Bác ba đốt (1966). Đến năm 1983 có 13 nước độc lập ở Ca ri bê
- Với nhiều hình thức: bãi công của công nhân, nổi dậy của nông dân, đấu tranh nghị trường, đấu tranh vũ trang....., biến châu lục này thành “lục địa bùng cháy” (tiêu biểu là phong trào đấu tranh vũ trang ở Vê-nê-xu-ê-la, Pê-ru...)
- Kết quả chính quyền độc tài ở Mĩ Latinh bị lật đổ, chính phủ dân tộc dân chủ được thiết lập.

2.2. Tình hình phát triển kinh tế - xã hội

- Sau khi khôi phục độc lập, các nước Mĩ Latinh đạt được nhiều thành tựu đáng khích lệ, nhiều nước trở thành những nước công nghiệp mới (NIC) như Brazil, Argentina, Mehico.

- Tại Cu ba:

- Sau khi cách mạng thành công, Cu ba tiến hành cải cách dân chủ.
- 1961 tiến hành Cách mạng xã hội chủ nghĩa và xây dựng chủ nghĩa xã hội.
- Với sự nỗ lực của nhân dân và sự giúp đỡ của các nước xã hội chủ nghĩa đạt nhiều thành tựu như xây dựng công nghiệp với cơ cấu ngành hợp lý, nông nghiệp đa dạng, đạt thành tựu cao về văn hóa, giáo dục, y tế, thể thao....

- Trong thập niên 80, các nước bị suy thoái nặng nề về kinh tế, lạm phát tăng nhanh, nợ nước ngoài chồng chất, dẫn đến nhiều biến động chính trị (Argentina, Bolivia, Brazil, Chi Lê...)

- Sang thập niên 90, kinh tế Mĩ Latinh có nhiều chuyển biến tích cực, tỷ lệ lạm phát giảm mạnh, đầu tư nước ngoài tăng....Tuy nhiên, Mĩ Latinh vẫn còn nhiều khó khăn về kinh tế - xã hội (đặc biệt tham nhũng là quốc nạn, phân phối không công bằng, nợ nước ngoài).

3. Luyện tập

Câu 1: Tại sao năm 1960 được gọi là “năm Châu Phi”?

Gợi ý trả lời

Năm 1960 được gọi là “Năm châu Phi” bởi có 17 nước được trao trả độc lập, đánh dấu sự sụp đổ cơ bản của chủ nghĩa thực dân cũ.

Câu 2: Lập bảng thống kê các thắng lợi trong cuộc đấu tranh giành độc lập của nhân dân châu Phi từ sau Chiến tranh thế giới thứ hai.

Gợi ý trả lời

Mở đầu là cuộc binh biến của binh lính và sĩ quan yêu nước Ai Cập (1952), lật đổ vương triều Pharuc, chỗ dựa của thực dân Anh, lập ra nước Cộng hòa Ai Cập (18/6/1953).

- Năm 1960 là năm châu Phi khi 17 nước được trao trả độc lập, đánh dấu sự sụp đổ cơ bản của chủ nghĩa thực dân cũ.
- Năm 1975, thắng lợi của nhân dân Môđambích và Ănggôla, về cơ bản đã chấm dứt chủ nghĩa thực dân cũ ở Châu Phi cùng hệ thống thuộc địa của nó.

Từ sau năm 1975, nhân dân các thuộc địa còn lại ở Châu Phi hoàn thành cuộc đấu tranh đánh đổ nền thống trị thực dân cũ, giành độc lập dân tộc.

Câu 3: Hãy nêu khái quát những thắng lợi của cuộc đấu tranh giành và bảo vệ độc lập của nhân dân Mĩ La Tinh từ sau chiến tranh thế giới thứ hai?

Gợi ý trả lời

- Cuộc đấu tranh chống chế độ độc tài thân Mĩ bùng nổ và phát triển. Tiêu biểu là thắng lợi của CM Cuba dưới sự lãnh đạo của Phiđen Cắttrô
- Tháng 3/1952 với sự giúp đỡ của Mĩ, Batixta đã thiết lập chế độ độc tài quân sự ở Cuba.
- Trong bối cảnh đó, nhân dân Cuba đã đứng lên đấu tranh chống chế độ độc tài. Ngày 1/1/1959 chế độ Batixta sụp đổ, nước cộng hòa Cuba ra đời.
- Tháng 8/1961, Mĩ đề xướng việc tổ chức “Liên minh vì tiến bộ” để lôi kéo các nước Mĩ Latinh. Từ thập niên 60 -70 của thế kỉ XX, phong trào đấu tranh chống Mĩ và chế độ độc tài thân Mĩ ở khu vực càng phát triển và thu nhiều thắng lợi.

4. Kết luận

Kết thúc bài học, các em cần ghi nhớ:

- Quá trình đấu tranh giành độc lập và tình hình phát triển kinh tế- xã hội của các nước châu Phi sau Chiến tranh thế giới thứ hai
- Quá trình đấu tranh giành độc lập và tình hình phát triển kinh tế- xã hội của các nước Mĩ Latinh sau Chiến tranh thế giới thứ hai